ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ

УРЫССУ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

КАРАР

№24 Иске Урыссу ав. 22 декабрь 2017 ел

Урыссу авыл җирлегенең
шәһәр төзелеше проектлаштыруның җирле
нормативларын раслау турында

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 29.4 маддәсе, 2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"гы 131-ФЗ санлы Федераль закон, Урыссу авыл җирлеге Уставының 31 маддәсе нигезендә, Урыссу авыл җирлеге Советы **КАРАР ИТТЕ:**

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл җирлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның җирле нормативларын расларга.
2. Әлеге карарны Иске Урыссу авылы, Совет ур., 16в адресы буенча урнашкан махсус җиһазландырылган мәгълүмат стендында һәм веб-адрес буенча «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында» урнаштыру юлы белән игълан итәргә: http://pravo.tatarstan.ru, Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында интернет-телекоммуникация челтәрендә веб-адрес буенча урнаштырырга: www.yutaza.tatar.ru.
3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Урыссу авыл җирлеге башлыгына йөкләргә.

Урыссу авыл җирлеге башлыгы Р.С. Мөхәмәтҗанова

Татарстан Республикасы
Ютазы муниципаль районы
Урыссу авыл җирлеге Советының
2017 елның 22 декабрендәге
24 санлы карарына 1 кушымта

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ УРЫССУ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ ШӘҺӘР ТӨЗЕЛЕШЕ ПРОЕКТЛАШТЫРУНЫҢ ҖИРЛЕ НОРМАТИВЛАРЫ

2017 ел

ЭЧТӘЛЕК

1.ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР 5
2.ИСӘПЛӘҮ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ ӨЛКӘСЕ 7
3.УРЫССУ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ.................................... 7
4.ТӨП ӨЛЕШ 9
4.1. Халыкны электр, җылылык, газ, су белән тәэмин итү һәм су белән тәэмин итү объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәҗәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре...................... 9
4.2. Торак пунктлар чикләрендә автомобиль юллары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең һәм җирлекнең, Урыссу авыл җирлеге халкының җирле әһәмияттәге объектларына караган транспорт объектларының минималь рөхсәт ителгән минималь дәрәҗәдә тәэмин ителүенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль үтемлелеге максималь дәрәҗәдә рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; 11
4.3. Урыссу авыл җирлеге халкы өчен социаль яклауга мохтаҗ гражданнарның хокукларын тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеше объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; Урыссу авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәҗәдә үтемле булуын исәп-хисап күрсәткечләре; 11
4.4. Урыссу авыл җирлеге халкын физик культура һәм массакүләм спорт объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәҗәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре;. 12
4.5. Урыссу авыл җирлеге халкын физик культура һәм массакүләм спорт объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәҗәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре;. 13
4.6. Исәп-хисап күрсәткечләре халык өчен мәгълүматлаштыру һәм элемтә объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсе; халык өчен мондый объектларның территориаль үтемлелеге максималь дәрәҗәдә рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре;. 13

4.6.1. Урыссу бистәсе халкын мәгълүматлаштыру һәм элемтә объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен 11 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк. 13
4.7. Җирлек халкының көнкүреш калдыкларын җыю һәм чыгару объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре;. 14
4.8. Авыл җирлеге халкын төзекләндерү һәм яшелләндерү объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре;. 14
4.9. Урыссу авыл җирлеге халкын ритуаль хезмәтләр күрсәтү объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре;. 14
4.10. Авыл җирлеге халкын социаль тәэмин итү һәм социаль яклау объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль үтемлелеге максималь дәрәҗәдә рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре;. 15
5.УРЫССУ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ ХАЛКЫНЫҢ ҖИРЛЕ ӘҺӘМИЯТТӘГЕ ОБЪЕКТЛАРГА НОРМАТИВ ИХТЫЯҖЫН БИЛГЕЛӘҮ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР 15
5.1. Электр, җылылык, газ һәм су белән тәэмин итү, ташландык суларны агызу объектларына халыкның норматив ихтыяҗларын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр. 15
5.2. Торак пунктлар чикләрендә урнашкан транспорт объектларында халыкның норматив ихтыяҗларын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр 19
5.3. Торак төзелеше объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр 20
5.3.1. Торак төзелеше һәм торак төзелеше төрләренең исәп-хисап күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразлана торган социаль-демографик вазгыятьне һәм халыкның керем дәрәҗәсен исәпкә алып башкарылырга тиеш. 20
5.4. Авыл җирлеге халкының мәдәният, массакүләм ял, ял, физик культура һәм массакүләм спорт объектларында норматив ихтыяҗын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр 20
5.5. Мәгълүматлаштыру һәм элемтә объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр 21

5.6. Авыл җирлеге халкының көнкүреш калдыкларын җыю һәм чыгару объектларында норматив ихтыяҗын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр 22
5.7. Урыссу авыл җирлеге халкының төзекләндерү һәм яшелләндерү объектларында, әлеге объектларны урнаштыру буенча норматив ихтыяҗын билгеләү буенча тәкъдимнәр 23
5.8. Зиратларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр 23
5.8.5. Яңа җирләү урыннары булдыру, гамәлдәге җирләү урыннарын реконструкцияләү экологик һәм санитар-гигиена экспертизасы уңай бәяләмәсе булганда мөмкин................ 24

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1.1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл җирлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның җирле нормативлары (алга таба-нормативлар) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының норматив-хокукый актлары нигезендә эшләнде.

1.2. Әлеге нормативлар белән җайга салынмаган мәсьәләләр «техник җайга салу турында»27.12.2002 ел, № 184-ФЗ Федераль закон таләпләре нигезендә, Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган законнар һәм норматив-техник документлар белән җайга салына.

1.3. Әлеге нормативлар, оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл җирлеге территориясендә үз эшчәнлеген алып баручы барлык шәһәр төзелеше эшчәнлеге субъектлары өчен мәҗбүри.

1.4. Шәһәр төзелеше проектларының җирле нормативларын раслау, аларга үзгәрешләр кертү федераль законнар, Татарстан Республикасы Законнары, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

1.5. Әлеге нормативлар җирлекнең җирле әһәмияттәге объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен билгели.

1.6. Урыссу авыл җирлеге халкының тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре һәм халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнә торган җирле әһәмияттәге объектларга түбәндәге өлкәләргә карый торган объектлар керә:

Халыкны электр, җылылык, газ һәм су белән тәэмин итү, ташландык суларны агызу;

авыл җирлекләре чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юллары, җирле әһәмияттәге транспорт объектлары;

социаль яклауга мохтаҗ гражданнарның хокукларын тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелешен үстерүгә дәүләт ярдәме турында;

мәдәният, массакүләм ял, ял;

мәгълүматлаштыру һәм элемтә;

физик культура һәм массакүләм спорт;

көнкүреш калдыкларын җыю һәм чыгару;

төзекләндерү һәм яшелләндерү;

ритуаль хезмәтләр күрсәтү;

социаль тәэмин итү һәм социаль яклау.

1.7. Нормативлар үз эченә түбәндәге өлешләрне ала:

төп өлеше (Урыссу авыл җирлеге халкын җирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсе күрсәткечләре);

нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен нигезләү буенча материаллар;

нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен куллану кагыйдәләре һәм өлкәсе;

Урыссу авыл җирлеге халкының җирле әһәмияттәге объектларга норматив ихтыяҗын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр;

Урыссу авыл җирлегенең кыскача характеристикасы.

2.ИСӘПЛӘҮ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ ӨЛКӘСЕ

2.1. Урыссу авыл җирлегенең территориаль планлаштыру документларын, Урыссу авыл җирлеге территорияләренә карата эшләнелә торган территорияне планлаштыру документларын әзерләү, Килештерү, раслау һәм тормышка ашыру вакытында әлеге нормативлар белән билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре кулланыла.

2.2. Шәһәр төзелешен проектлаштыру нормативлары дәүләт хакимияте һәм җирле үзидарә органнары, шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы законнарның үтәлешен тикшереп тору һәм күзәтү органнары тарафыннан карарлар кабул итү өчен кулланыла.

2.3. Урыссу авыл җирлеге халкының тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсе һәм әлеге нормативларның төп өлешендә китерелгән халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәҗәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре үтәлү өчен мәҗбүри булып тора.

2.4. Гамәлдәге норматив документларны, шул исәптән әлеге нормативларда сылтама бирелә торган документларны юкка чыгарганда һәм (яки) үзгәрткәндә гамәлдән чыгарылган нормаларга таянып эш итәргә кирәк.

3. УРЫССУ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ

3.1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл җирлеге территориясенең кыскача характеристикасы, шулай ук халыкның саны, тыгызлыгы һәм

социаль-демографик составы турында мәгълүматлар, җирлекнең башка характерлы үзенчәлекләре 1 нче таблицада китерелгән.

1 нче Таблица

№ п/п	Күрсәткеч исеме	Характеристика
1	Җирлек территориясенең муниципаль район һәм Татарстан Республикасы структурасында урнашуы	Урыссу авыл җирлеге Бәйрәкә, Урыссу, Димтамак, Ютазы, Кәрәкәшле авыл җирлекләре белән чиктәш
2	Җирлек чикләрендәге территориянең гомуми мәйданы, га	6602,13
3	Җирлек составына керүче торак пунктлар исемлеге	Кече Урыссу авылы Урыссу авылы Хөррият авылы Биектау бистәсе
4	2016 елның 1 гыйнварына даими халык саны, 1 кеше.	645
5	2016 елның 1 гыйнварына халык тыгызлыгы, кеше/кв. км	0,011
6	2025 елга даими халык саны фаразы	640
8	2016 елның 1 гыйнварына җирлекнең торак фонды	
	барлыгы, мең кв. метр торак мәйданы	18
9	Халыкның торак белән тәэмин ителеше дәрәҗәсе, кв.м / кеше.	28,13
10	Шәһәр җирлеге территориясендә табигый-климат шартлары	
	климат районы	I В
	(төзелеш өчен климат районлаштыру картасы буенча)	5
	сейсмик куркыныч дәрәҗәсе	уңайлы

4. ТӨП ӨЛЕШ

4.1. Халыкны электр, җылылык, газ, су белән тәэмин итү һәм су белән тәэмин итү объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәҗәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре.

4.1.1. Торак пунктларны төзү буенча инженерлык җиһазлары системаларын территориаль планлаштыру документлары һәм җирлекнең су белән тәэмин итү, канализация, электр, җылылык һәм газ белән тәэмин итү схемалары нигезендә проектларга кирәк, ул билгеләнгән тәртиптә эшләнгән һәм расланган.

Әлеге тармак схемаларында технологиянең, егәрлекнең, инженерлык челтәрләренең күләмнәренең принципиаль мәсьәләләре хәл ителергә тиеш, схеманы гамәлгә ашыру чираты буенча киңәшләр бирелде.

4.1.2. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләре 2 нче таблицада китерелгән.

2 нче Таблица

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсе	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәҗәсе
1	Электр белән тәэмин итү системасы объектлары: электр трансформатор подстанцияләре, бүлү пунктлары, төрле көчәнешләрдәге электр челтәрләре	Торак һәм җәмәгать биналарының электр энергиясе белән 100 процент тәэмин ителеше; Торак урамнарның 100 процент яктыртылышы	билгеләнми
2	Җылылык белән тәэмин итү системасы объектлары, шул исәптән: үзәкләштерелгән: котельныйлар, җылылык электростанцияләре, җылылык челтәрләре;	Торак һәм иҗтимагый биналарның җылылык энергиясе белән 100 процент тәэмин ителеше	билгеләнми

	үзәкләштерелгән: автоном һәм индивидуаль котельныйлар, фатир җылылык генераторлары, җылылык челтәрләре		
3	Үзәкләштерелгән газ белән тәэмин итү системасы объектлары: газ бүлү һәм газ тутыру станцияләре һәм пунктлары, газ җайга салу пунктлары, газ бүлү челтәрләре	Торак биналарны газ белән тәэмин итү 100% *	билгеләнми
4	Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы объектлары: су белән тәэмин итү чыганаклары, су алу корылмалары, су саклау өчен савытлар, сууткәргечләр	Торак һәм иҗтимагый биналарны су белән тәэмин итү 100%	билгеләнми
5	Су бүлү системасы объектлары**, шул исәптән: үзәкләштерелгән: чистарту корылмалары, канализация насос станцияләре, канализация торбалары; үзәкләштерелгән: локаль чистарту корылмалары, атланма станцияләре, канализация торбалары	Торак һәм иҗтимагый биналарның 100 процент тәэмин ителеше	билгеләнми

* торак биналарны стационар электр плитәләре белән җиһазлаган очракта, шәһәр яки аларның өлешләре өчен газ белән тәэмин итү системаларының булмавы рөхсәт ителә

** исәп-хисап күрсәткечләре яңгыр канализациясенә кагылмый

4.2. Торак пунктлар чикләрендә автомобиль юллары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең һәм җирлекнең, Урыссу авыл җирлеге халкының җирле әһәмияттәге объектларына караган транспорт объектларының минималь рөхсәт ителгән минималь дәрәҗәдә тәэмин ителүенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль үтемлелеге максималь дәрәҗәдә рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре;

4.2.1. Автомобиль транспорты барлык биналарга һәм корылмаларга да барып җитәргә тиеш.

4.2.2. Халыкны административ үзәкләр, кибетләр, базарлар янындагы җәяүлеләр юллары (тротуарлар, мәйданчыклар, баскычлар) белән тәэмин итү дәрәҗәсе «пик» сәгатенә 0,3 кеше/кв.метрдан да артык түгел; завод алды мәйданнарында, спорт-тамаша учреждениеләре янында – 0,8 кеше/кв. метрдан да артык түгел.

4.2.3. Урыссу авыл җирлеге халкы өчен җәмәгать транспорты тукталышларының территориаль яктан мөмкин булган дәрәҗәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләрен 3 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк. Әлеге объектлар белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнми.

3 таблица

№ п/п	Объектның исеме	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәҗәсе (метр)
1	Тулаем алганда, торак пункт буенча	500

4.3. Урыссу авыл җирлеге халкы өчен социаль яклауга мохтаҗ гражданнарның хокукларын тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеше объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; Урыссу авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәҗәдә үтемле булуын исәп-хисап күрсәткечләре;

4.3.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 8 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

8 таблица

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсе (кв.м / кеше)		Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәҗәсе
		2015 ел	2025 ел	
1	Җирлектә торак биналар	28,13	28,43	билгеләнми
Искәрмә. Киләчәктә исәп-хисап күрсәткечләре 2025, 2035 елларда ирешелгән торак урыннарының гомуми мәйданы белән тәэмин ителешнең факттагы минималь дәрәҗәсен исәпкә алып корректлана.				

4.4. Урыссу авыл җирлеге халкын физик культура һәм массакүләм спорт объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәҗәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре;.

4.4.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 9 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

9 таблица

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсе	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәҗәсе
1	Клуб учрежденияләре	470 урын / 1000 кеше.	билгеләнми
2	Авыл китапханәләре	1000 кешегә 32000 мең. берәмлек 1000 кешегә 20 урын	Билгеләнми

Искәрмә.

1. Азрак исәп-хисап күрсәткечен зур торак пунктлар өчен кабул итәргә кирәк.

2. Объектларның санын, составын һәм сыйдырышлылыгын билгеләгәндә, 30 минутлык җәяүлеләр йөри алырлык зонада урнашкан башка торак пунктлардан килгән халыкны өстәмә рәвештә исәпкә алырга кирәк.

3. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 26.01.2009 елдагы 42 номерлы карары нигезендә, 2019 елга кадәр клуб учреждениеләре һәм китапханә хезмәтләре белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәҗәсе гамәлдәге тәэмин ителеш дәрәҗәсендә кабул ителә.

4.5. Урыссу авыл җирлеге халкын физик культура һәм массакүләм спорт объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәҗәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре;.

4.5.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 10 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 10

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсе	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәҗәсе
1	Спорт заллары	-	-
2	Яссылык спорт корылмалары	-	-

5. **4.6. Исәп-хисап күрсәткечләре халык өчен мәгълүматлаштыру һәм элемтә объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсе; халык өчен мондый объектларның территориаль үтемлелеге максималь дәрәҗәдә рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре;.**
6. 4.6.1. Урыссу бистәсе халкын мәгълүматлаштыру һәм элемтә объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен 11 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.
7. 11 таблица

№ п/п	Объектның исеме	Үлчәү берәмлеге	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсе
1	Почта элемтәсе бүлеге (микрорайонга)	1 объект-авыл җирлеге	1

8. 4.6.2. Авыл җирлеге халкы өчен мәгълүматлаштыру һәм элемтә объектларының территориаль яктан мөмкин булган дәрәҗәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнми.

9.

10. 4.7. Җирлек халкының көнкүреш калдыкларын җыю һәм чыгару объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре;.

11. 4.7.1. Көнкүреш калдыкларын җыю һәм чыгару объектлары исемлеге, мондый объектларның урнашуы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл җирлеге территориясен санитар чистартуның Генераль схемасы нигезендә кабул ителә.

12. 4.7.2. Халык өчен каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен контейнер мәйданчыкларының территориаль яктан мөмкин булган дәрәҗәсенең (яшәү урыннарыннан, балалар һәм дәвалау-профилактика учреждениеләреннән, спорт мәйданчыкларыннан, ял итү урыннарыннан ераклыктан) максималь дәрәҗәдә рөхсәт ителгән күрсәткече 100 метр күләмендә кабул итәргә кирәк.

13. 4.8. Авыл җирлеге халкын төзекләндерү һәм яшелләндерү объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре;.

14. 4.8.1. Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен 12 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

15. 12 таблица

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсе (кв. метр / кеше)	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәҗәсе
1	Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр , барлыгы:	2700/465	билгеләнми

16. 4.9. Урыссу авыл җирлеге халкын ритуаль хезмәтләр күрсәтү объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре;.

17. 4.9.1. Җир кишәрлекләре күләмен 21 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

13 таблица

№ п/п	Объектның исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсе (га/1 мең кеше)	Халык өчен территориаль үтемлелек дәрәҗәсе
1	Традицион күмелгән зират	Гомуми мәйданы -5,1486 га	билгеләнми

18. 4.10. Авыл җирлеге халкын социаль тәэмин итү һәм социаль яклау объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; халык өчен мондый объектларның территориаль үтемлелеге максималь дәрәҗәдә рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре;.

19. 4.10.1. Инвалидларның шәхси автотранспортын даими саклау урыннары белән тәэмин ителеш дәрәҗәсе җиңел автомобильләрнең даими саклау урыннарының гомуми саныннан 10% ка (ләкин 1 урыннан да ким булмаган), шул исәптән

инвалидларның кресло-коляска автомобильләре өчен махсус урыннарның 5% ына тигез булырга тиеш.

20. Инвалидларның шәхси автотранспортын вакытлыча саклау урыннары белән тәэмин итү дәрәҗәсен учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләре янында җиңел автомобильләрне кыска вакытлы саклау өчен ачык мәйданчыкларда 10% ка (ләкин 1 урыннан да ким булмаган) кабул итәргә кирәк.

5. УРЫССУ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ ХАЛКЫНЫҢ ҖИРЛЕ ӘҺӘМИЯТТӘГЕ ОБЪЕКТЛАРГА НОРМАТИВ ИХТЫЯҖЫН БИЛГЕЛӘҮ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР

5.1. Электр, җылылык, газ һәм су белән тәэмин итү, ташландык суларны агызу объектларына халыкның норматив ихтыяҗларын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр.

5.1.1. Электр белән тәэмин итү системаларын проектлауны «шәһәр электр челтәрләрен проектлау буенча Инструкция» 34.20.185-94 РД (2 бүлек), СП 31-110-2003 «торак һәм җәмәгать биналарының электр җайланмаларын проектлау һәм монтажлау» (6 бүлек), «ФСК ЕЭС» ААҖнең техник сәясәте турындагы 2006 елның 2 июнендәге нигезләмә (2 бүлек) таләпләренә туры китереп билгеләнә торган электр чыганакларына электр нагрузкасы күрсәткечләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Алдан исәп-хисаплар ясау өчен торак пунктлар территорияләренең чагыштырма исәп-хисап йөкләнешенең эреләнгән күрсәткечләрен 15 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

15 таблица

Халык саны (мең кеше)	Табигый газда					
	куелган торак пункт (кВт/кеше)			стационар электр плитәләре белән (кВт/кеше)		
	тулаем алганда, торак пункт буенча	шул исәптән:		тулаем алганда, торак пункт буенча	шул исәптән:	
		үзәк	микрорайоннар /төзелеш		үзәк	микрорайоннар /төзелеш
кименд	0,41	0,51	0,39	0,5	0,62	0,49

Искәрмә:

1. Торак пункт үзәге төшенчәсе астында төрле административ, мәдәни, уку учреждениеләре, сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләре тупланган территорияне аңларга кирәк.
2. Таблицада вак сәнәгать предприятиеләреннән йөкләмәләр исәпкә алынмаган. Аларны исәпкә алу өчен түбәндәге коэффициентларны кулланырга кирәк:

табигый газда плитәләр куелган торак пунктлар өчен: 1,2-1,6.

Торак пункт үзәге территориясендә зур әһәмияткә ия булырга кирәк.

Электр энергиясен бүлү системасының көчәнешен сайлау, перспективалы электр йөкләнешләренең үсешен анализлауны исәпкә алып, Татарстан Республикасының бүлү электр челтәре комплексы челтәрләренең перспективалы үсеше схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Торак пунктларның электр челтәрләренең киеренкелеге исәп-хисап чоры һәм энергия системасында көчәнешләр системасы чикләрендә аларны үстерү концепциясен исәпкә алып сайлана: 35 – 110 – 220 – 500 я 35 – 110 – 330 – 750 кВ.

Электр белән тәэмин итү системасының көчәнеше, энергия трансформациясе баскычларының иң аз санын исәпкә алып, сайлап алынырга тиеш. Якын арада 35-110/10 кВ көчәнешләр системасы иң максатка ярашлы булып тора.

Торак пунктлар территорияләрендә трансформатор подстанцияләрен һәм бүлү җайланмаларын проектлауны электр җайланмаларын урнаштыру кагыйдәләре һәм 2006 елның 2 июнендәге «ФСК ЕЭС» ААҖнең техник сәясәте турындагы Нигезләмәнең 2 бүлеге таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Трансформатор подстанцияләре, бүлү җайланмалары һәм торак төзелеше территориясендә урнашкан кабельләргә һава электр линияләре күчү пунктлары ябык типтагы проектларга тәкъдим ителә.

5.1.2. Яңа җылылык белән тәэмин итү системаларын проектлау һәм төзү, гамәлдәге җылылык белән тәэмин итү системаларын реконструкцияләү һәм үстерү җирлекне җылылык белән тәэмин итүнең расланган схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Җылылык белән тәэмин итү системаларын проектлауны кулланучылар категорияләрен исәпкә алып, «җылылык челтәрләре» СНиП 41-02-2003 (5 бүлек), ГОСТ Р 54964-2012 «туры килү-килмәүне бәяләү. Күчемсез милек объектларына экологик таләпләр» (А кушымтасы).

Торак пунктлар территорияләрендә үзәкләштерелгән җылылык белән тәэмин итү чыганакларын коммуналь-склад һәм җитештерү зоналарында, җылылык йөкләнеше үзәкләрендә урнаштырырга киңәш ителә.

Җылылык белән тәэмин итү чыганакларын, җылылык пунктларын урнаштыру акустик исәп-хисаплар белән нигезләнергә тиеш.

Трассаларны һәм җылылык челтәрләрен салу ысулларын «җылылык челтәрләре» СНиП 41-02-2003 (9 бүлек), СП 42.13330.2011 СНиПның актуальләштерелгән редакциясе 2.07.01-89*таләпләренә туры китереп карарга кирәк. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү» темасына семинар-киңәшмә узды (12 бүлек).

5.1.3. Газ белән тәэмин итүнең гамәлдәге системаларын проектлау һәм төзү, реконструкцияләү һәм үстерү СНиП 42-01-2002 «газ бүлү системалары», ПБ 12-529-03 «газ бүлү һәм газ куллану системалары иминлеге кагыйдәләре» таләпләренә туры китереп, Татарстан Республикасын газ белән тәэмин итү һәм газлаштыруның Генераль схемасы нигезендә, торак-коммуналь хуҗалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру буенча республика программалары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Газ кулланунын эреләндерелгән күрсәткечен күләмдә кабул итәргә кирәк:

үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү булганда-бер кешегә елына 120 куб. м – ;

кайнар су белән тәэмин иткәндә, газ су җылыткычлардан-бер кешегә елына 300 куб. м;

кайнар су белән тәэмин ителмәгән очракта-бер кешегә елына 180 куб.м.

Газ бүлү һәм газ тутыру станцияләре торак пунктлардан читтә урнашырга тиеш.

Газ өстәмә пунктларны торак пунктның торак төзелеше территориясеннән читтә, аскы яктан урнаштырырга кирәк.

Газ бүлү челтәрендә газ басымын киметү һәм җайга салу өчен газ җайга салу (блоклы яки шкафлы) пунктларын проектларга кирәк.

Газ җибәрү пунктын район үзәгендә урнаштырырга кирәк,район йөкләнеш үзәгенә мөмкин кадәр якын.

Торак пунктларда аерым торучы газ җайга салучы пунктларны биналар һәм корылмаларга кадәр билгеле бер ераклыкта урнаштырырга кирәк:

газ басымы булганда, газ регулятор пунктына 0,6 МПа – 10 метрга кадәр тапшырганда;

газ басымы 0,6 – 1,2 МПа – 15 метр.

5.1.4. Торак пунктларны су белән тәэмин итү системаларын проектлау, шул исәптән су белән тәэмин итү чыганакларын сайлау, су алу корылмаларын урнаштыру СП 30.13330.2012 таләпләренә туры китереп эшләнергә тиеш: СНиП 2.04.01-85* «биналарның эчке суүткәргечләре һәм канализациясе», СП 31.13330.2012 актуальләштерелгән редакциясе 2.04.02-84* «су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар"» СП

42.13330.2011 актуальләштерелгән редакциясе СНиП 2.07.01-89*. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү» (12 бүлек), СанПиН 2.1.4.1074-01 «эчәргә яраклы су. Үзәкләштерелгән эчәргә яраклы су белән тәэмин итү системаларының су сыйфатына карата гигиена таләпләре. Сыйфат контроле. Кайнар су белән тәэмин итү системаларының куркынычсызлыгын тәэмин итүгә гигиеник таләпләр», СанПин 2.1.4.1175-02 «үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының сыйфатына гигиеник таләпләр. Чыганакларны санитар саклау», ГОСТ 2761-84* «үзәкләштерелгән хуҗалык-эчәр су белән тәэмин итү чыганаклары. Су белән тәэмин итү һәм эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары " СанПин 2.1.4.1110-02;

Халыкның хуҗалык-эчәргә яраклы ихтыяҗлары өчен тәүлеклек уртача (бер ел эчендә) куллануның эреләндерелгән күрсәткечен күләмдә кабул итәргә кирәк:

эчке сүүткәргеч һәм канализация белән тәэмин ителгән биналар өчен, ванналар һәм җирле су җылыткычлар белән тәэмин ителгән биналар өчен – тәүлегенә 200 литр;

эчке су һәм канализация белән тәэмин ителгән биналар өчен үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү – тәүлегенә 270 литр.

Су алу корылмаларының тибын һәм схемасын территориянең геологик, гидрогеологик һәм санитар шартларыннан чыгып сайларга кирәк.

Су челтәрләрен боҗра белән проектларга кирәк. Тупиковые линия сүүткәргечләр кулланырга рөхсәт ителә:

авария вакытында су белән тәэмин итүдә өзеклек булган очракта җитештерү ихтыяҗларына су бирү өчен;

торбаларның диаметры 100 мм дан артмаган хуҗалык-эчәргә яраклы ихтыяҗларына су бирү өчен;

янгынга каршы яки хуҗалык-янгынга каршы ихтыяҗларга су бирү өчен, линиянең озынлыгы 200 метрдан да артык түгел.

Бина һәм корылмаларның эчке сүүткәргеч челтәрләре белән тышкы су челтәрләрен боҗралау рөхсәт ителми.

5.1.5. Торак пунктларның канализация системаларын проектлауны СНиПның актуальләштерелгән редакциясе 2.04.01-85* "эчке сүүткәргеч һәм биналарны канализацияләү«, СП 32.13330.2012 актуальләштерелгән редакциясе 2.04.03-85*" Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар"» СП 42.13330.2011 актуальләштерелгән редакциясе СНиП 2.07.01-89*. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү» темасына семинар-киңәшмә узды (12 бүлек).

Көнкүреш суларын тәүлеклеклек уртача су белән тәэмин итү, территориягә су сибүгә һәм Яшел утыртмаларга су тотуны исәпкә алмыйча, тәүлеклеклек су куллануга тигез дәрәҗәдә кабул ителә.

Территориаль планлаштыру документларын эшләгәндә шәһәр торак пунктлары өчен тәүлеклеклек уртача (бер ел эчендә) су бүлүне 1 кешегә 550 л/тәүлегенә кабул итү рөхсәт ителә.

Агынты суларның чистарту корылмалары мәйданчыгын җылы чорда җилләр өчен, су агымы буенча түбәнрәк булган торак пунктның торак төзелешенә карата юнәлеш җилләре өчен аерым яктан урнаштырырга кирәк.

5.2. Торак пунктлар чикләрендә урнашкан транспорт объектларында халыкның норматив ихтыяҗларын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.2.1. Торак пунктлар территориясендә урамнар һәм юллар челтәренең үткәрүчәнлек мөмкинлеге автомобильләштерү дәрәҗәсеннән чыгып билгеләнә.

2025 елга кадәр исәп-хисап чорына авыл җирлекләре өчен 1000 кешегә тигез 400 автомобиль кабул итәргә кирәк. Әһәмияте торак пунктның җирле шартларына бәйле рәвештә, киметергә яки арттырырга рөхсәт ителә, әмма 20% тан да артык түгел.

5.2.2. Магистраль урамнарда һәм авыл торак пунктларында төзелгән территорияләр чикләрендә көйләнә торган хәрәкәт юлларында 200-300 метр интервалы белән җәяүлеләр кичү юлларын бер дәрәҗәдә күздә тотарга кирәк.

5.2.3. Җәмәгать транспортының тукталыш пунктлары арасындагы ераклыкны 400-600 метрга кадәр кабул итәргә киңәш ителә.

5.2.4. Торак пунктлар һәм җирле әһәмияттәге объектларга караган транспорт объектлары чикләрендә автомобиль юлларын проектлауны СП 42.13330.2011 СНиП 2.07.01-89*актуальләштерелгән редакциясе таләпләренә туры китереп башкарырга кирәк. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү» (11 бүлек, кушымталар һәм, К, Л).

5.3. Торак төзелеше объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.3.1. Торак төзелеше һәм торак төзелеше төрләренең исәп-хисап күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразлана торган социаль-демографик вазгыятьне һәм халыкның керем дәрәҗәсен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

5.3.2. Торак төзелешенең характерына туры китереп, 16 таблицада китерелгән төзелеш төрләре бүленә.

16 таблица

№ п/п	Торак төзелеше тибы	Төзелеш характеристикалары
1	Азкатлы торак төзелеше, биеклеге 3 катка кадәр булган	индивидуаль усадьба төзелеше биеклектәге 3 катка кадәр блокланган торак йортлар белән төзү; биеклеге 4 катка кадәр булган күпфатирлы торак йортлар төзү
2	Урта катлы торак төзелеше	5-8 катлы күпфатирлы торак йортлар төзү

5.3.3. Торак төзелешенең төрләрен бүлеп бирү, аларны оештыруга карата таләпләрне билгеләү Урыссу авыл җирлегенең җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән гамәлгә ашырыла.

5.3.4. Торак пунктларда торак төзүнең норматив параметрлары СНиП 2.07.01-89 бүлеге таләпләре нигезендә билгеләнә. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү»;

5.4. Авыл җирлеге халкының мәдәният, массакүләм ял, ял, физик культура һәм массакүләм спорт объектларында норматив ихтыяҗын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.4.1. Авыл җирлеге халкының мәдәният, массакүләм ял, ял, физик культура һәм массакүләм спорт объектларында норматив ихтыяҗын билгеләүне халыкның төрле социаль-демографик төркемнәренә булган ихтыяҗларын канәгатьләндерү зарурилыгы нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

5.4.2. Әлеге объектларны урнаштыру башка шундый ук объектларның якынлыгын, транспорт элемтәләрен оештыруны, урамнар, юллар һәм җәяүлеләр юллары челтәре белән үзара бәйләнешне исәпкә алып башкарылырга тиеш.

5.4.3. Мәдәният, массакүләм ял, ял, физик культура һәм массакүләм спорт объектларын урнаштыру өчен җир кишәрлекләре күләмен проектлау биреме нигезендә кабул итәргә кирәк.

5.4.4. Физик культура һәм массакүләм спорт объектларын белем бирү мәктәпләренең һәм башка уку йортларының, ял һәм мәдәният учреждениеләренең спорт объектлары белән бергә алып бару рөхсәт ителә.

5.5. Мәгълүматлаштыру һәм элемтә объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.5.1. Яңа төзелешне гамәлгә ашырганда телекоммуникация системаларын, эфир цифрлы телевидениене күмәк кабул итү системаларын урнаштыруны һәм бер үк вакытта өч элемтә операторы тарафыннан хезмәт күрсәтү өчен кирәкле булган ябык эчке коммуникацияләр буенча йорт эчендәге элемтә челтәрләрен урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

5.5.2. Мәгълүматлаштыру һәм элемтә объектларын урнаштыру өчен җир кишәрлекләре мәйданын 18 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

18 таблица

№ п/п	Объектның исеме	Участок мәйданы
1	Почта элемтәсе бүлеге	700-1200 кв. метр
2	Автоматик телефон станциясе	0,25 га
3	Автоматик телефон станциясе	0,3 га
4	Концентратор	40-100 кв. метр
5	Терәк-көчәйтү станциясе	0,1-0,15 га
6	Блок-чыбыклы тапшырулар станциясе	0,05-0,1 га
7	Тавыш трансформатор подстанциясе	50-70 кв. метр
8	Кабельле телевидениенең техник үзәге	0,3-0,5 га

5.5.3. Элемтә предприятиеләре биналарын, зарарлы, коррозия-актив, күңелсез сөрүлек матдәләре һәм тузаннары бүлеп бирү чыганагы булган күрше предприятиеләргә яки технологик процесслы объектларга карата, аларның санитар-яклау зоналарыннан читтә урнаштыру зарур.

5.5.4. Элемтә линияләрен урнаштыру «элемтә линияләре өчен җир бүлеп бирү нормалары»СН 461-74 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

5.6. Авыл җирлеге халкының көнкүреш калдыкларын җыю һәм чыгару объектларында норматив ихтыяҗын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.6.1. Торак пунктларның торак зоналарында автомобиль транспорты өчен подъездлар белән тәэмин ителгән каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен контейнер мәйданчыклары урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Контейнер мәйданчыкларының тиешле күләмен билгеләү өчен, контейнерлардан файдаланучы халык санынннан, калдыклар җыелу нормасыннан, калдыкларны саклау срокларыннан чыгып эш итәргә кирәк. Контейнерларның исәп-хисап күләме алар оешкан чорда калдыкларны фактта туплауга туры килергә тиеш.

5.6.2. Көнкүреш калдыкларын җыю нормалары күрсәткечләрен СП 42.13330.2011 СНиП 2.07.01-89*таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү» темасына "түгәрәк өстәл" үткәрелде.

Җыелган көнкүреш калдыкларының исәп-хисап санын даими (һәр 5 ел саен) факттагы мәгълүматлар буенча ачыкларга кирәк.

19 нчы Таблица

Көнкүреш калдыклары төрләре	**Елына 1 кешегә көнкүреш калдыклары саны**	
	кг	**литр**
Каты:		
су, канализация, үзәк җылылык һәм газ белән тәэмин ителгән торак биналардан;	190 – 225	900 – 1000
башка торак биналардан	300 – 450	1100 – 2000
Иҗтимагый биналарны исәпкә алып, каты көнкүреш калдыкларының гомуми саны	280 – 300	1400 – 1500
Сыек изогребов (канализация булмаганда)	–	2000 – 3500

5.6.3. Контейнер мәйданчыкларын торак йортлардан, балалар, дәвалау-профилактика учреждениеләреннән, спорт мәйданчыкларыннан һәм халык ял итә торган урыннардан кимендә 20 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

5.6.4. Бер мәйданчыкта урнашкан чүп-чар өчен контейнерлар саны 5 контейнердан артмаска тиеш.

5.6.5. Үзәкләштерелгән ташландык суларны агызу системасы белән тәэмин ителмәгән торак йорт территориясендә сыек көнкүреш калдыкларын җыю өчен ишегалды юынтыларын күздә тотарга кирәк.

5.7. Урыссу авыл җирлеге халкының төзекләндерү һәм яшелләндерү объектларында, әлеге объектларны урнаштыру буенча норматив ихтыяҗын билгеләү буенча тәкъдимнәр

5.7.1. Торак пункт төзелеше кысаларында төрле билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрнең чагыштырма авырлыгы (төзелеш территориясенең яшелләндерү дәрәҗәсе) 55% тан да ким булмаска тиеш, ә торак район территориясе чикләрендә – 25% тан да ким булмаска тиеш.

Төрле билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр астында гомуми һәм чикләнгән территорияләрне, үзбушаткыч агач һәм куак үсентеләрен, торак пунктлар территорияләрендә урманнарны аңларга кирәк.

5.7.2. Торак пункттагы яшел үсентеләрне, аның планлаштыру структурасын һәм җирле шартларын исәпкә алып, бердәм система рәвешендә карарга кирәк.

Торак пунктның яңа территорияләрен проектлаганда һәм реконструкцияләгәндә гамәлдәге яшел үсентеләрне максималь рәвештә саклауны һәм куллануны күздә тотарга кирәк.

5.7.3. Гомуми кулланылыштагы яшелләндерү объектлары мәйданнарын күләмдә кабул итәргә кирәк:

парклар-10 гектардан да ким түгел;

бакчалар-кимендә 3 га;

скверлар-0,5 га.

5.7.4. Торак пунктлар территориясендә төзекләндерү һәм яшелләндерү объектларын урнаштыру принциплары, объектларның параметрларын, СНиП 2.07.01-89*актуальләштерелгән редакциясе нигезендә, кабул итәргә кирәк. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү»;

5.8. Зиратларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.8.1. Бу бүлектә мәрхүмнең мәетен яки җәсәдләрен бирү юлы белән җирләү юлы белән традицион күмелгән зиратларны урнаштыруга карата таләпләр һәм рекомендацияләр китерелә.

5.8.2. Зират өчен җир участогы күләме 40 гектардан артмаска тиеш.

5.8.3. Зиратны урнаштырганда халык санының перспективалы үсешен, үлем коэффициентын, гамәлдәге зиратларның булуын, җир участогы нормасын исәпкә алырга кирәк.

5.8.4. Зиратларны торак пунктларның торак төзелеше территориясенә карата аерым яктан урнаштырырга кирәк.

5.8.5. Яңа җирләү урыннары булдыру, гамәлдәге җирләү урыннарын реконструкцияләү экологик һәм санитар-гигиена экспертизасы уңай бәяләмәсе булганда мөмкин.

5.8.6. Зиратларны торак, җәмәгать биналарыннан, спорт-сәламәтләндерү һәм санатор-курорт объектларыннан ераклыкта урнаштырырга кирәк:

100 метр – зиратның мәйданы 10 гектардан ким;

300 метр – зиратның мәйданы 10-20 гектардан алып 20 гектарга кадәр;

500 метр – зиратның мәйданы 20дән 40 гектарга кадәр;

50 метр – авыл, ябык зиратлар һәм мемориаль комплекслар өчен.

5.8.7. Зираттан алып халыкны үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү чыганагының су алу корылмаларына кадәр ераклык 1000 метрдан да ким булмаска тиеш.

5.8.8. Зират өчен бирелгән Участок түбәндәге таләпләргә туры килергә тиеш:

торак пункттан, ачык сулыклардан һәм сулыклардан капма-каршы якка авышу;

су басу зонасыннан читтә урнашкан;

грунт суларының максималь торышы булган җир өслегеннән 2,5 метрдан да ким булмаган грунт суларының торышы дәрәҗәсенә ия булу;

коры, пористая туфракка (супесчанка, Комлы) 1,5 метр тирәнлектә һәм аннан да түбәнрәк, туфракның дымлылыгы 6-18% чикләрендә.

5.8.9. Зират территориясендә түбәндәге зоналарны бүлеп бирергә кирәк:

керү юлы (автотранспортка керү һәм керү урыны, хуҗалык керү юлы, автотранспорт өчен стоянка);

ритуаль (матәм йолалары, дини корылмалар, ял итү өчен мәйданчыклар урнаштыру белән);

административ-хуҗалык (административ-көнкүреш бинасын, җәмәгать җыештыру урыннарын урнаштыру белән);

каберлекләр зонасы (зират территориясенең гомуми мәйданының 65 – 75% ын тәшкил итә);

Яшел саклау зонасы (зират территориясе периметры буенча урнашкан).

5.8.10. Зиратлар территориясендә дә күздә тотарга кирәк:

юл челтәре;

су сиптерү;

тышкы яктырту.

5.8.11. Җир кишәрлекләре күләмен 21 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

21 таблица

Бер урында җирләү саны бер дәрәҗәдә	Җирләү участогы күләме	
	Киңлеге, метрларда	Озынлыгы, метрларда
1	1,0	2,0
2	1,8	2,0
3	2,6	2,0
4	3,6 / 1,8	2,0 / 4,0
5	2,6	4,0
6	2,6	4,0

6. ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН НИГЕЗЛӘҮ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР

6.1. Нормативлар түбәндәге норматив хокукый актлар таләпләренә туры китереп әзерләнде:

Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше кодексы 29.12.2004 ел, № 190-ФЗ;

2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»131-ФЗ санлы Федераль закон;

1996 елның 12 гыйнварындагы "Җирләү һәм җирләү эше турында»гы 8-ФЗ санлы Федераль закон;

2010 елның 25 декабрендәге «Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлеге турында» 98-ТРЗсанлы Татарстан Республикасы законы;

"2014 елга кадәр иҗтимагый инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәҗәсен билгеләү турында"гы 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 санлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары (30.05.2013 елга үзгәрешләр белән)

6.2. Нормативларны әзерләгәндә түбәндәге норматив документлар кулланылды:

СП 42.13330.2011 актуальләштерелгән редакциясе СНиП 2.07.01-89*. «Шәһәр төзелеше.

Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү»;

СП 31.13330.2012 актуальләштерелгән редакциясе СНиП 2.04.02-84 * " су белән тәэмин итү.

Тышкы челтәрләр һәм корылмалар»;

СП 32.13330.2012 актуальләштерелгән редакциясе СНиП 2.04.03-85* «Канализация.

Тышкы челтәрләр һәм корылмалар»;

СП 59.13330.2012 актуальләштерелгән редакциясе СНиП 35-01-2001 "биналар һәркем ала алырлык"

халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен корылмалар;

СанПиН 42-128-4690-88 «торак урыннар территорияләрен карап тоту буенча санитар кагыйдәләр»;

2.1.1279-03 «зиратларны, зиратларны, биналарны һәм корылмаларны урнаштыруга, урнаштыруга һәм карап тотуга гигиеник таләпләр»;

Россия Федерациясе субъектларының норматив ихтыяҗын билгеләү методикасы.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 19.10.1999 ел, № 1683-р күрсәтмәсе белән расланган Социаль инфраструктура объектлары турында;

№ 11-01-2002 " Россия Федерациясендә зиратларны җирләү һәм карап тоту тәртибе турында тәкъдимнәр

Федерация Советы;

Татарстан Республикасы шәһәр төзелешен проектлаштыру буенча республика нормативлары,

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 27 декабрендәге 1071 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты;

Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы шәһәр төзелеше проектлаштыруның җирле нормативлары.

6.3. Нормативларны әзерләгәндә исәпкә алынды:

авыл җирлегенең административ-территориаль бүленеше;

җирлекнең социаль-демографик составы һәм халык тыгызлыгы;

табигать-климат шартлары;

авыл җирлегенең социаль-икътисади үсеш программалары;

социаль-икътисадый үсеш фаразы;

җирле үзидарә органнарының һәм кызыксынган затларның тәкъдимнәре

6.4. Нормативларның төп өлешендә авыл җирлеге халкының тәэмин ителешенең

минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре һәм авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәҗәсенең исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнгән җирле әһәмияттәге объектлар исемлеге Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 29.2 маддәсендәге

4 өлешендә күрсәтелгән таләпләре, шулай ук нормативлар проектын эшләү буенча техник задание белән билгеләнгән.